

RESUM EXECUTIU

EL MALESTAR DOCENT A CATALUNYA

ESTUDI SOBRE L'ESTAT DE
LA PROFESSIÓ DOCENT
A CATALUNYA
I ELS FACTORS QUE
HI INCIDEIXEN

USTEC·STEs
IAC

EL MALESTAR DOCENT A CATALUNYA

ESTUDI SOBRE L'ESTAT DE LA
PROFESSIÓ DOCENT A CATALUNYA I
ELS FACTORS QUE HI INCIDEIXEN

LA GRAN RENÚNCIA DOCENT

Octubre de 2024

Índex

Presentació **4**

L'enquesta **5**

1. Càrrega de feina docent a Catalunya 6
2. Relacions amb el claustre i amb l'equip directiu 7
3. Nivell de democràcia 7
4. Salut física docent a Catalunya 7
5. Salut psicològica docent a Catalunya 8
6. Abandonament de la professió 8
7. Alternatives professionals 9
8. Moment d'abandonar la professió 9
9. Factors que no fan atractiva una professió 9
10. Factors que no fan atractiva una professió 10

Propostes **11**

- 1- Prou sobrecàrrega 11
- 2- Democràcia i pluralitat 12
- 3- Salaris dignes 13

Presentació

En els darrers anys, especialment a causa de la pandèmia, s'ha evidenciat un **deteriorament de la salut física i psíquica del professorat**, un fenomen global conegut com la Gran Renúncia (Klotz, 2021). Aquesta situació implica que molts **mestres i professorat abandonen el sistema educatiu**, i que hi ha una **falta d'aspirants per substituir-los**. USTEC·STEs (IAC) hem observat aquesta tendència durant les visites a centres educatius, cosa que abans era impensable.

A l'inici del curs passat, les secretaries de Política Educativa i d'Acció Sindical del sindicat van constituir el Grup d'Estudi sobre l'Estat Moral de la Professi3 (GEMP), format per experts en salut laboral i condicions laborals. El grup va elaborar un qüestionari per conèixer l'**opinió docent i analitzar-ne les circumstàncies personals i professionals**.

La recerca se centra en els **factors que influeixen en l'abandonament del professorat**, amb l'objectiu d'influir en la realitat educativa i presentar solucions per afrontar la deterioració de la professió.

A causa del volum de dades recollides s'ha decidit dividir en parts la recerca. Concretament, la part que recull aquest informe és la relacionada directament amb les **possibilitats d'abandonament de la professió i els factors que la condicionen**. És a dir, sobre tot allò que explica la Gran Renúncia Docent, i que hipoteca el futur de l'escola:

- Càrrega de feina docent a Catalunya
- Qualitat democràtica als centres educatius
- Salut física i mental docent a Catalunya
- Atractiu de la professió i possibilitat d'abandonar-la

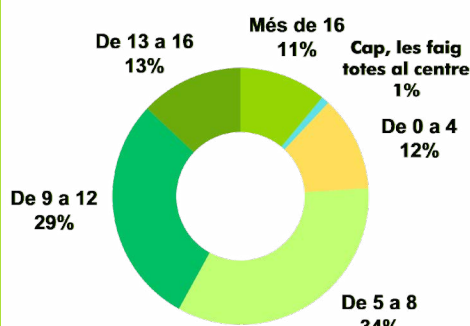
L'enquesta

- **Qüestionari de 81 preguntes** elaborat amb l'assessorament d'una doctoranda de la Universitat Pompeu Fabra, amb una bateria de preguntes per recollir l'opinió docent i informacions referents a circumstàncies personals o professionals.
- **Recollida de les dades:** l'enquesta es va iniciar el 15 de **maig de 2024** i va restar activa durant tres setmanes. Es va enviar al correu corporatiu de la XTEC a tots els docents en actiu al sistema públic educatiu de titularitat de la Generalitat de Catalunya, constituït per aproximadament 90.000 docents, i es van obtenir 10.414 respostes completes i més de 14.000 si comptem les respostes parcials.
- Més de 1.300 planes de text amb respostes qualitatives i més de **500 encreuaments de dades**, fet que suposa tenir una de les informacions més extenses sobre la professió disponibles fins al moment.

1. Càrrega de feina docent a Catalunya

HORES DE DEDICACIÓ SETMANAL A CASA

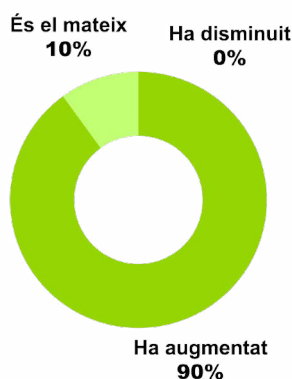
1.1. Hores de treball a casa

• Un 29% dedica entre 9 i 12 h de feina setmanal a casa.

• **Un 24% dedica més de 13 h de treball a casa (un 10,7% més de 16 h setmanals).**

• La dedicació mitjana excedeix amb escreix la marcada per normativa de 37,5 h setmanals.

EVOLUCIÓ CÀRREGA DE FEINA

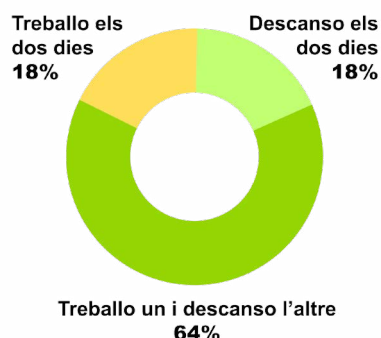
1.2. Increment de volum de feina en els darrers anys

• **Un 88,6% dels docents creu que els darrers anys hi ha hagut un increment del volum de feina.**

• Aquesta afirmació és més present entre les dones (92%) que entre els homes (86%).

• Entre els membres d'equips directius fins a un 93% creu que el volum de feina ha augmentat.

DEDICACIÓ CAPS DE SETMANA

1.3. Dedicació horària dels caps de setmana

• Només un 18,2% dels docents pot descansar els dos dies del cap de setmana.

• 8 de cada 10 docents perllonga la jornada entre 1 i 2 dies, durant els caps de setmana.

• **El 64% treballa 6 dies a la setmana i el 17% ho fa 7 dies a la setmana.**

• Hi ha més homes (23%) que dones (17%) que descansen els dos dies preceptius.

• Els docents de batxillerat són els que menys descansen els dos dies del cap de setmana (11%), i els d'educació infantil els que més (25%).

2. Relacions amb el claustre i amb l'equip directiu

2.2. Relació personal amb la resta del claustre

• El 61% dels docents considera “satisfactòria o molt satisfactòria” la relació amb la resta del claustre.

• Només un 11,7% la considera “insatisfactòria” o “molt insatisfactòria”, cosa que denota, en termes generals, un bon nivell de convivència.

• Les EOI és on es percep un millor ambient de treball (72% “satisfactori o molt satisfactori”).

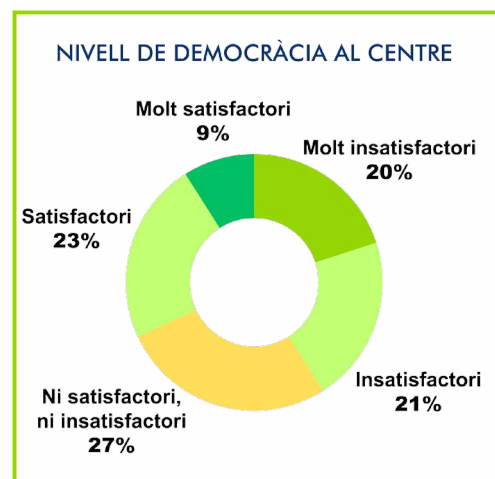
2.2. Relació i cooperació professional amb l'equip docent

• Nivell de satisfacció professional inferior al personal (“insatisfactori o molt insatisfactori” un 22%, “ni satisfactori ni insatisfactori” un 31%, “satisfactori o molt satisfactori” un 47%).

3. Nivell de democràcia

• Sensació de degradació de la democràcia interna als centres (41% dels docents la considera “gens satisfactòria o insatisfactòria”, respecte el 31% que la veu “satisfactòria o molt satisfactòria”, i un 27% que no es defineix).

• Per edat, la tendència és a veure que el professorat més gran hi veu un grau de democràcia menys satisfactori, cosa que permet constatar una degradació respecte a la cultura democràtica de la dècada de 1990.

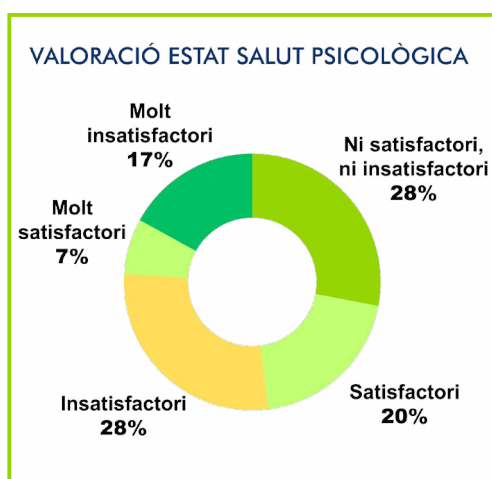
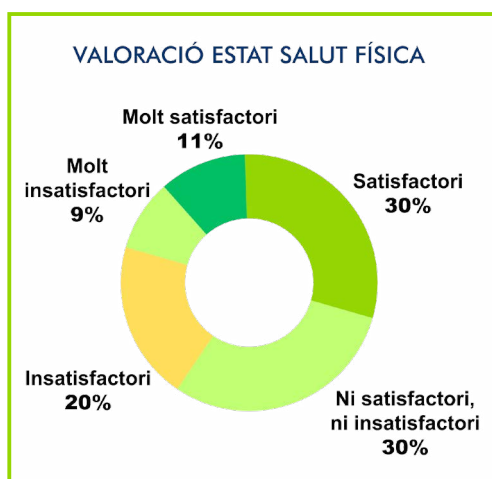
4. Salut física docent a Catalunya

• El 41% considera que té “bona o molt bona salut”; mentre que el 29%, “dolenta o molt dolenta”.

• Els homes afirmen gaudir d’una millor salut física que les dones (48% respecte al 39%). La mala salut física és més manifestada per les dones (31% respecte al 24%).

• Respecte a circumstàncies de caràcter personal, la més significativa és l’econòmica. De les persones que consideren tenir una bona situació econòmica, el 51% considera tenir una “bona o molt bona salut física” (i un 22% “dolenta o molt dolenta”). Per contra, qui passa per una mala situació econòmica té la percepció inversa, el 32% valora positivament la seva salut, mentre que per al 41% és “dolenta”.

5. Salut psicològica docent a Catalunya

- El malestar mental supera el físic. En termes generals, **un 45% dels docents catalans valora la seva salut psicològica com a “dolenta o molt dolenta”**, i un 27% la veu com a “bona o molt bona”.

- La tendència és de major malestar entre la gent més jove, especialment en el tram 31-40 anys, i entre el personal interí.

- Destaca que en aquest rànquing de malestar psicològic, als instituts-escola és on es concentren els majors índexs de malestar (47% respecte a 25% de benestar).

- **Les condicions materials són les més determinants a l'hora d'explicar l'estat de salut psicològica docent.**

• **Entre els docents amb problemes econòmics, només un 17% considera tenir una bona salut mental mentre que el 60% la considera dolenta.** Aquesta és una de les dades més significatives de l'estudi.

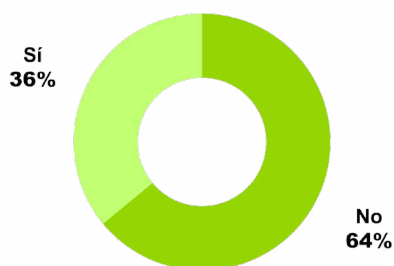
6. Abandonament de la professió

• **El percentatge de docents disposats a deixar la professió és crític (36%, més d'un de cada tres).**

- Hi ha major predisposició d'abandonament de la professió per part dels homes (42%) respecte a les dones (34%); per part del col·lectiu d'edat dels 31-40 anys (44%) respecte als més grans de 50 (25%), i per part del professorat dels centres de formació d'adults (40%) i de l'ESO (38%) respecte als d'EOI (30%) i batxillerat (31%).

- Per experiència, els més decidits a marxar són qui porta entre 5 i 10 anys en el sistema (43%). Qui menys, els més grans de 50 anys (16%). Els docents dels instituts-escola i dels centres d'adults són qui lidera la voluntat de deixar la docència (41%), i els que menys, els mestres de les ZER (33%).

ES PLANTEJA ABANDONAR LA PROFESIÓ

- Respecte al nivell formatiu, les persones amb qualificació superior (com ara els doctors, en un 43%) són els més predisposats a abandonar la professió.

- La situació econòmica i material torna a ser determinant. Qui viu en un pis compartit té més predisposició a deixar la professió (44%) que qui disposa d'un habitatge en propietat (27%). Les diferències entre qui disposa d'una bona

situació econòmica i una de dolenta són molt significatives: els segons dupliquen els primers (27% respecte al 53%). Quant als ingressos, a mesura que aquests van augmentant la voluntat de deixar-ho va disminuint. Entre qui té ingressos familiars inferiors a 1.800 € mensuals, la voluntat d'abandonar és del 50%, que va disminuint fins a arribar al llindar dels 5.000 € (26%).

7. Alternatives professionals

- La majoria de docents disposats a abandonar la professió ho faria per una d'un estatus i salari similar (37%) seguits de qui faria una feina d'estatus i salari superior (29%) i d'estatus similar i salari superior (13%).

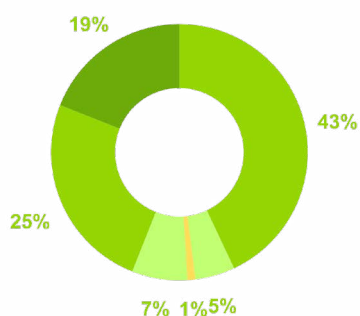
8. Moment d'abandonar la professió

- La majoria de docents, poc més de la meitat, es planteja abandonar la professió en un termini de 5-10 anys. Un 27% dels homes i un 22% de les dones ho farien aquest mateix any.

9. Factors que no fan atractiva una professió

- Allò que fa una professió més atractiva és l'ambient de treball (36%) seguit d'una flexibilitat horària favorable (19%).

- Les dones li donen major rellevància a l'ambient de treball (36%) que els homes (27%), mentre que aquests li atorguen major importància al salari (25%) que les dones (17%).

FACTORS QUE NO FAN ATRACTIVA
UNA PROFESSION

La càrrega mental **43%**
 Els conflictes amb persones **25%**
 La burocràcia **19%**
 Una flexibilitat horària desfavorable **7%**
 Les jerarquies **5%**
 La càrrega física **1%**

10. Factors que no fan atractiva una professió

• Els factors que, segons els docents, fan menys atractiva una professió són els conflictes amb persones (43%), la càrrega mental (25%) i la burocràcia (19%).

• Això identifica els punts que més desgasten els docents actuals: la manca d'autoritat davant la comunitat educativa i la societat que fa que puguin ser víctimes de crítiques i agressions; el desgast psicològic i la multiplicació de la càrrega de treball amb qüestions percebudes de poca o nul·la utilitat (burocràcia).

Propostes

Caldria establir un conjunt de mesures immediates de caràcter econòmic, administratiu, organitzatiu, laboral i legislatiu per revertir una situació, si bé crítica, reversible si hi ha voluntat política.

1- Prou sobrecàrrega

Objectiu: reduir la càrrega de feina, especialment la de gestió, i disposar dels recursos per a una bona atenció a tot l'alumnat.

Mesures destacades:

- Reducció de la burocràcia i tasques de gestió innecessàries vinculades a la programació, avaluació, elaboració de memòries, aplicacions, protocols, etc.
- Reducció de ràtios i més recursos per a mesures d'inclusiva (sobretot augment de plantilles d'especialistes i professionals d'atenció educativa).
- Aplicació de la jornada de 35 h, amb reducció proporcional lectiva i de presència al centre.
- Jornada continuada a tots els centres: blindar-la a secundària i implementar-la a primària. I un calendari racional amb més dies de preparació del curs.
- Protocol únic i respostes coherents de tot el sistema a l'hora de tractar la violència envers el personal educatiu.
- Aclariment dels objectius i el propòsit del sistema educatiu. Part de la sobrecàrrega prové d'una pressió per assolir objectius i practicar estratègies educatives poc realistes que generen cert grau de confusió institucional i professional.
- Disminució de la càrrega de treball docent, tant pel que fa a treball lectiu com no lectiu a partir dels 50 anys. I compromís d'una edat de jubilació raonable, no més tard dels 60 anys.
- Implementació de polítiques feministes per millorar les condicions laborals de les treballadores. Això implica seguretat en la feina (impossibilitar les

direccions que puguin triar arbitràriament professorat tot pressionant les dones per tal que renunciïn a mesures de conciliació a canvi de donar estabilitat laboral i econòmica) i, per descomptat, reduir-ne la càrrega de treball.

- Més suport i recursos als centres d'educació especial, perquè els resultats ens indiquen un crit d'alerta en l'estat de salut física i psicològica dels professionals.
- Revisió en profunditat del model dels instituts-escola, o simplement propiciar una separació entre ambdues etapes educatives.

2- Democràcia i pluralitat

Objectiu: centres educatius democràtics i plural, on de forma dialogada i comptant amb totes les veus es prenguin les decisions pedagògiques i organitzatives. Recuperar la independència professional.

Mesures destacades:

1. Derogació dels decrets de plantilles, de direccions i d'autonomia. Eliminació de les places perfilades i la tria a dit de les plantilles.
2. Elaboració del projecte educatiu des del treball pedagògic conjunt i les decisions consensuades del claustre, sense imposicions metodològiques.
3. Oferta al concurs de trasllats de totes les vacants existents per garantir l'estabilitat dels equips i el dret a obtenir una plaça definitiva.
4. Solució per a totes les persones en abús d'interinitat i doble via d'accés a la funció pública.
5. Reversió del paper gerencial de les direccions i retornar-les a la funció de coordinació i gestió de les decisions del claustre.
6. Qualitat educativa. Un model d'èxit que l'estudi corrobora és el de les zones d'escola rural (ZER), amb uns bons resultats que destaquen respecte a la mitjana. Entenem que factors com ràtios baixes, arrelament a la comunitat i equips reduïts condicionen la qualitat educativa.

3- Salaris dignes

Objectiu: recuperar el poder adquisitiu perdut i millorar els nostres salaris. Hi ha una clara connexió entre situació econòmica i benestar físic, psicològic i emocional. Probablement, unes retribucions millors permetria estalviar les autoritats educatives de les diverses baixes laborals que s'han incrementat en els darrers anys.

Mesures destacades:

1. Millora radical de les retribucions inicials docents a fi de fer atractiva la professió. Els ingressos mínims d'un professional de l'educació que comença la trajectòria professional haurien de situar-se a l'entorn 2.500 € nets mensuals, i anar-los incrementant a mesura que s'acumuli experiència o responsabilitats.
2. Reversió de les retallades pendents: FAS, baixada del salari base de 2010, baixada de les pagues extraordinàries i deute dels sexennis.
3. Aprovació d'un sistema d'actualització salarial directament vinculat a l'augment de la inflació.
4. Garantia d'un complement específic més digne, augmentant-ne la quantia.
5. Cobrament de tota la feina: tots els càrrecs desenvolupats, dietes per a sortides i colònies, tutories de pràctiques i TR, etc.
6. Reclassificació de les diverses categories professionals (personal laboral, cos únic d'FP, mestres a l'A1, etc.).

Octubre de 2024

USTEC·STEs
IAC